FITXA IDENTIFICATIVA

DADES DE L'ASSIGNATURA

Codi: 44384
Nom: Conservació preventiva en arxius i biblioteques
Cicle: Màster Universitari Oficial
Crèdits ECTS: 3
Curs acadèmic: 2025-26

TITULACIONS

Titulació	Centre	Curs	Periode
2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió	Facultat de Geografia i Història	1	Segon quadrimestre

MATÈRIES

Titulació	Matèria	Caràcter
2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió	Especialitat en patrimoni bibliogràfic i documental	OPTATIVA

COORDINACIÓ

HERMOSILLA PLA JORGE

MANDINGORRA LLAVATA MARIA LUZ

RESUM

L'assignatura tracta de les mesures, les tècniques i els actuacions de conservació preventiva en arxius i biblioteques: condicions ambientals, emmagatzematge, transport i exposició, així com mesures de seguretat i planificació d'emergències. S'estudiaran els suports bibliogràfics i documentals, les seues característiques, comportament i la seua eventual restauració.

uració.

CONEIXEMENTS PREVIS

RELACIÓ AMB ALTRES ASSIGNATURES DE LA MATEIXA TITULACIÓ

No s'ha especificat restriccions de matrícula amb altres assignatures del pla d'estudis.

ALTRES TIPUS DE REQUISITS

COMPETÈNCIES / RESULTATS D' APRENENTATGE

2158 -

Capacidad para la integración de los contenidos del Máster en un contexto medioambiental y de sostenibilidad.

Capacitació per a la presa de consciència sobre l'acció social i educativa del Patrimoni Cultural, com un element ètic present en la vida de les societats.

Capacitat per a l'aplicació les habilitats d'aprenentatge que els permeten actuar tant d'una manera autodirigit o autònom com en equips de treballs de perfil multidisciplinari.

Capacitat per a la comunicació de les conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten públics especialitzats i no especialitzats.

Capacitat per a la integració de l'aprenentatge en un context d'igualtat home/dona, en una cultura de pau i amb valors democràtics.

Capacitat per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts, dins de contextos més amplis o multidisciplinaris relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Coneixement de les noves tecnologies en relació a la identificació, investigació, conservació, posada en valor i difusió del Patrimoni Cultural.

Coneixement dels aspectes teòrics sobre Patrimoni Cultural, així com la diversitat de tipologies patrimonials i capacitat per a l'aplicació d'estratègies d'investigació, conservació i gestió.

Conocimiento de las técnicas de empleabilidad, relacionadas con las modalidades y tipologías de empresas, las salidas laborales y los
yacimientos de empleo.

Ser capaços d'accedir a ferramentes d'informació en altres àrees del coneixement i utilitzar-les apropiadament.

Ser capaços de valorar la necessitat de completar la seva formació científica, històrica, en llengües, en informàtica, en literatura, en ètica, social i humana en general, assistint a conferències o cursos i / o realitzant activitats complementàries, autoavaluant l'aportació que la realització d'aquestes activitats suposa per a la seva formació integral.

2213 - Màster Universitari en Patrimoni Cultural: Identificació, Anàlisi i Gestió

Capacidad para la integración de los contenidos del Máster en un contexto medioambiental y de sostenibilidad.

Capacitació per a la presa de consciència sobre l'acció social i educativa del Patrimoni Cultural, com un element ètic present en la vida de les societats.

Capacitat per a l'aplicació les habilitats d'aprenentatge que els permeten actuar tant d'una manera autodirigit o autònom com en equips de treballs de perfil multidisciplinari.

Capacitat per a la comunicació de les conclusions i els coneixements i raons últimes que les sustenten públics especialitzats i no especialitzats.

Capacitat per a la integració de l'aprenentatge en un context d'igualtat home/dona, en una cultura de pau i amb valors democràtics.

Capacitat per a la resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts, dins de contextos més amplis o multidisciplinaris relacionats amb la seua àrea d'estudi.

Coneixement de les noves tecnologies en relació a la identificació, investigació, conservació, posada en valor i difusió del Patrimoni Cultural.

Coneixement dels aspectes teòrics sobre Patrimoni Cultural, així com la diversitat de tipologies patrimonials i capacitat per a l'aplicació d'estratègies d'investigació, conservació i gestió.

Conocimiento de las técnicas de empleabilidad, relacionadas con las modalidades y tipologías de empresas, las salidas laborales y los
yacimientos de empleo.

Ser capaços d'accedir a ferramentes d'informació en altres àrees del coneixement i utilitzar-les apropiadament.

Ser capaços de valorar la necessitat de completar la seva formació científica, històrica, en llengües, en informàtica, en literatura, en ètica, social i humana en general, assistint a conferències o cursos i / o realitzant activitats complementàries, autoavaluant l'aportació que la realització d'aquestes activitats suposa per a la seva formació integral.

DESCRIPCIÓ DE CONTINGUTS

1. Característiques materials del patrimoni documental i bibliogràfic

Conéixer el trets principals dels suports escripturaris tradicionals (paper i pergamí), de les tintes (manuscrites, artístiques i dimpressió) i daltres elements que formen part dels llibres i documents (enquadernacions i segells).

2. Causes i efectes dels processos d'alteració

Identificar i classificar els diferents tipus de danys que pateixen els llibres i documents en funció de la seua naturalesa química, física o biològica.Causes ambientals: humitat, temperatura, contaminants i llum. Causes biològiques: rosegadors, insectes i microorganismes. Causes mecàniques: pèrdues, esquinçaments, etc. Comportaments antisocials: guerres, terrorisme, vandalisme, robatoris.

3. Gestió ambiental: paràmetres físics i biològics

Conéixer els factors quotidians que amenacen el patrimoni documental i bibliogràfic relacionats amb les condicions ambientals (humitat, temperatura, contaminants i llum) i els riscos biològics (identificació i control de plagues).

4. Sistemes i materials de magatzematge i exposició

Conéixer els requisits generals dels espais de conservació i dels sistemes d'instal·lació dels llinbres i documents: recomanacions per a l'edificació d'arxius, tipus de mobiliari, característiques de les unitats d'instal·lació: carpetes,caixes, camises, contenidors especials.

5. Control de les condicions d'ús i manipulació

Conéixer els materials de conservació per a l'ordinació, descripció i emmagatzemament de documents, i els procedimets de manipulació i ús de fons documentals. Prendre consciència de la necessitat de la sensibilització d'usuaris i personal laboral.

6. Prevenció i plans d'actuació davant catàstrofes i sinistres

Conéixer els tipus de desastres i destrucció associada, els plans d'emergències i les tècniques de recuperació de documents afectats per incendis i inundacions

7. Aproximació a la restauració de llibres i documents

Conéixer els antecedents, i els criteris i tècniques de restauració

VOLUM DE TREBALL (HORES)

ACTIVITATS PRESENCIALS

Activitat	Hores
Tutories	1,50
Teoria	9,00
Pràctiques a l'aula	6,00
Altres activitats	1,50
Total hores	**18,00**

ACTIVITATS NO PRESENCIALS

Activitat	Hores
Assistència a altres activitats	3,00

Elaboració de treballs individuals o en grup	0,00
Estudi i treball autònom	12,00
Preparació de classes	0,00
Preparació d'activitats d'avaluació	36,00
Resolució de casos pràctics	6,00
Total hores	**57,00**

METODOLOGIA DOCENT

CLASSES TEÒRIQUES

Al llarg d'aquestes classes, el professorat exposarà i explicarà els aspectes fonamentals que guiaran l' alumne en l'estudi i comprensió dels diferents continguts de l'assignatura.

CLASSES PRÀCTIQUES

En el desenvolupament d'aquestes classes es realitzaran diversos supòsits pràctics que tenen per finalitat l'aplicació dels coneixements teòrics adquirits. Els materials necessaris per al desenvolupament de cada pràctica, tant originals com reproduccions, seran proporcionats als estudiants pels professors.

PREPARACIÓ DE LES CLASSES TEÒRIQUES

Per a la preparació de les classes teòriques i a fi d'aprofundir en aspectes concrets de particular relleu en relació amb els diferents temes que integren el programa, l'estudiant haurà de realitzar diverses lectures que seran indicades oportunament pels professors.

REALITZACIÓ DE PRÀCTIQUES

A fi de completar les activitats realitzades a les classes pràctiques, els estudiants han de resoldre, de manera individual, una sèrie de supòsits pràctics.

REALITZACIÓ D'UNA PROVA TEÓRICO-PRÀCTICA

L'estudiant realitzarà una prova de caràcter teoricopràctic, la qualificació de la qual serà vàlida per a les tres assignatures que integren l'especialitat en Patrimoni bibliogràfic i documental (Patrimoni bibliogràfic: descripció i recuperació informativa, Patrimoni documental: descripció i recuperació informativa i Conservació preventiva en arxius i biblioteques).

TUTORIES

Els professors convocaran eventualment els estudiants per fer entrevistes d'orientació acadèmica –personals i/o en grup– destinades a afavorir l'aprenentatge autònom de l'estudiant per mitjà de la resolució de problemes concrets, el comentari de la bibliografia recomanada, etc.

ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Per completar la formació de l'estudiant està prevista la realització de diverses activitats , comuns a les tres assignatures que integren l'especialitat i que s'especificaran a la Guia del Màster, que estarà disponible al començament de les classes.

a la Guia del Màster, que estarà disponible al començament de les classes.

AVALUACIÓ

1. REALITZACIÓ D'UNA PROVA TEÓRICO-PRÀCTICA

La prova es realitzarà en el dia i hora que s'especifiquen en el document d'informació general del Màster.

La prova constituïx un 70% de la nota final. No obstant això, cal advertir que només faran mitjana amb la resta de qualificacions les proves que obtinguen una nota mínima de 5.

2. ASSISTÈNCIA A CLASSES I ACTIVITATS COMPLEMENTÀRIES

Per completar la formació de l'estudiant, és prevista la realització de diverses activitats, l'**assistència** a les quals **és obligatòria**.

L'assistència a les classes i a les activitats complementàries representa un 30% de la nota total.

La composició de la nota final s'atindrà, en síntesi, al quadre següent:

Prova teórico-pràctica	70 %
Assistència a les classes i a les activitats complementàries	30 %
TOTAL	100 %

"\">

100 %

BIBLIOGRAFIA

- AAVV (2008) Protocols per a la prevenció, el control i el tractament de les infeccions per microorganismes que afecten al patrimoni documental. Barcelona, Ed.Generalitat de Catalunya. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. (Arxivística i gestió documental. Conservació i restauració ; 2). ALONSO LLORCA, J. (2006) Normas para edificios destinados a archivos y bibliotecas. València, Ed. Direcció General del Llibre i Biblioteques. [http://xlpv.cult.gva.es/files/normas%20edificios.pdf]. BELLO, C.; BORRELL, A. (2002) El patrimonio bibliográfico y documental. Claves para su conservación preventiva. Gijón, Ed. Trea. BELLO, C.; BORRELL, A. (2003) Conservació preventiva dels fons bibliogràfics: control i avaluació de lestat del fons, Ítem, 35, pp. 73-98. BELLO, C.; BORRELL, A. (2008) Los documentos de archivo: cómo se conservan. Gijón, Ed. Trea. HERRÁEZ, Juan et al. Manual de seguimiento y análisis de condiciones ambientales. Madrid: Ministerio de Educación, Cultura y Deporte, 2014. HERRÁEZ, Juan A., PASTOR, M.J y DURÁN, D. (coord.) Guía para la elaboración e implantación de planes de conservación preventiva, Madrid, Ministerio de Cultura y Deporte, 2019. IBÁÑEZ MONTOYA, Joaquín. Los archivos: cómo construirlos. Gijón: Ediciones Trea, 2008. LÓPEZ RUIZ, Clara (autora); CUBA TABOADA, Miguel (ilustrador): Conservación preventiva para todos: una guía ilustrada, Ministerio de Asuntos Exteriores y Cooperación, D.L. 2014.

- McCLEARY, J. P. (2005) El cuidado de libros y documentos: manual práctico para su conservación y restauración. Madrid, Ed. Clan. MUÑOZ VIÑAS, S. (2010) La restauración de papel. Madrid, Ed. Tecnos. OGDEN, S. (2000) El manual de preservación de bibliotecas y archivos del Northeast Document Conservation Center. Santiago de Chile, Ed. DIBAM. [http://www.nedcc.org/resources/downloads/spplam3.pdf]. RODRÍGUEZ LASO, Mª D. (1999) El soporte de papel y sus técnicas: degradación y conservación preventiva. Bilbao, Ed. Universidad del País Vasco, Servicio Editorial.SIMONET BARRIO, J. E. (1998) Recomendaciones para la edificación de archivos. Madrid, Ed. Dirección de Archivos Estatales. SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio. Políticas de conservación en bibliotecas, Madrid: Arcos-Libros, 1999. SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio (coord), Manual de planificación y prevención de desastres en archivos y bibliotecas. Madrid: Fundación Histórica Tavera, 2000. SÁNCHEZ HERMAMPÉREZ, Arsenio, Los desastres en los archivos: cómo planificarlos (una guía en siete pasos). Gijón: Ediciones Trea, 2011. TACÓN CLAVAÍN, Javier. Soportes y técnicas documentales. Causas de deterioro. Madrid: Ollero y Ramos Editores, 2011. TACÓN CLAVAÍN, J. (2008) La conservación en archivos y bibliotecas: prevención y protección. Madrid, Ed. Ollero & Ramos. VERGARA PERIS, J. (2005) Conservación y restauración de materiales culturales en archivos y bibliotecas. Valencia, Ed. Generalitat Valenciana.

- PUBLICACIONES PERIÓDICAS: Restaurator : international journal for the preservation of library and archival material. Berlin: Walter de Gruyter, 1969- [http://www.reference-global.com/loi/rest] The Conservator : Journal of the Institute of Paper Conservation. Londres: Taylor & Francis Routledge. Abbey Newsletter : Preservation of library & Archival materials. [http://palimpsest.stanford.edu/byorg/abbey/an/index.html] Library Resources and Technical Services. Mineapolis: American Library Association, 1957- [http://www.ala.

org/ala/mgrps/divs/alcts/resources/lrts/index.cfm] The Book and Paper Group Annual. Washington: American Institut of Conservation, 1982- ARGERICH, Isabel et al. Conservación preventiva y plan de gestión de desastres en archivos [en línea]. Madrid: Ministerio De Cultura, Dirección General de Bellas Artes y Bienes Culturales, Subdirección General del Instituto del Patrimonio Cultural de España, 2010. http://www.calameo.
com/read/00007533559904d38d748. COMASÒLOVAS FONT, Joan: Recomanacions per a la construcció i l'equipament d'un arxiu municipal, Diputació de Barcelona, Barcelona, 2008. PRIETO GUTIERREZ, Juan José, Plan de seguridad en bibliotecas: la protección del patrimonio documental. Gijón: Ediciones Trea, 2013.